

Høringsnotat – Forslag til endringer i forskrift 22. desember 2005 nr. 1723 om administrative nedsettelse av tollavgiftssatser for landbruksvarer og i forskrift 10. oktober 2008 nr. 1132 om fordeling av tollkvoter for landbruksvarer.

Innledning og bakgrunn

Regjeringen har besluttet å etablere beredskapslagring av matkorn, jf. St.prp. 1 S (2023–2024) under Landbruks- og matdepartementet. Beredskapslagringens formål er økt forsyningsberedskap i en situasjon hvor behovet for matkorn utover nasjonal produksjon ikke med sikkerhet kan dekkes gjennom import.

«I tråd med ambisjonane i Hurdalsplattforma etablerer regjeringa beredskapslagring av matkorn. Regjeringa vil med dette sørje for at befolkninga i Noreg har tilgang til nok matkorn i ein krisesituasjon. Det er sett av 63 mill. kroner til denne satsinga i statsbudsjettet for 2024. Det skal lagrast matkorn over heile landet. Lagera skal byggjast opp så raskt som råd med 15 000 tonn korn per år. Målet er at det skal vere nok korn på lager til tre månader forbruk innan 2029. Staten skal eige kornet, men lagera skal vere integrerte i det kommersielle lagerhaldet til marknadsaktørane. Landbruksdirektoratet, som skal forvalte ordninga med beredskapslagring, vil invitere til anbudsrunde.»

Budsjettframlegg 2024

Departementet gjer framlegg om ei løyving på 63,4 mill. kroner til etablering av ei ordning med beredskapslagring av matkorn. Ein tek i 2024 sikte på å starte arbeidet med leige av lagertjenester og innkjøp av matkorn med eit mål om at det innan 2029 skal vere på plass eit beredskapslager tilsvarande tre månaders forbruk av matkorn. Ein mindre del av løyvinga kan bli brukt til administrative kostnader i samband med ordninga. Ordninga inneber at staten inngår fleirårige kontraktar med private aktørar. Det blir difor gjort framlegg om ei bestillingsfullmakt på 10,0 mill. kroner, jf. framlegg til vedtak V. Bevilgning: 63 409.kr. kap. 1142 post 21

Beredskapslageret skal inneholde mathvete tilsvarende ca. 3 måneders normalt forbruk, dvs. 82 500 tonn. Oppbyggingen skal skje gradvis og målet er at det skal legges inn 15 000 tonn mathvete i årene 2024, 2025, 2026, 2027 og 2028 samt 7 500 tonn i 2029. Staten skal ikke eie lagerfasiliteter, men leie av aktører i kornbransjen, heretter kalt driftsoperatører. Staten skal imidlertid eie beredskapskornet, som kan være integrert i driftsoperatørens kommersielle beholdning.

Beredskapslagringen skal reguleres privatrettslig gjennom kontrakter mellom staten v/ Landbruksdirektoratet og driftsoperatørene. Staten inngår, i tråd med reglene om offentlige anskaffelser, kontrakt med driftsoperatører som forplikter seg til å kjøpe, lagre og avhende kornet på vegne av staten. For lagring og forvaltning av kornet får driftsoperatørene betalt månedlig kontraktsfestet lagerleie. Utgifter til innkjøp av beredskapskornet som staten skal eie, får driftsoperatørene godtgjort etter sats per tonn. Satsen er uavhengig av reell innkjøpskostnad, og er fastsatt med utgangspunkt i den samme prisen som legges til grunn i administrering av tollkvoter for korn.

I år med gode norske matkornavlinger, kan det være avvik mellom etterspurte kvaliteter mathvete og norsk produksjon. Gjennom markedsreguleringens avsetningstiltak tas i dag korn ut av verdikjeden, helt eller midlertidig. Dette kornet kan i stedet anvendes i oppbyggingen av beredskapslagringen.

Erfaring viser at i de fleste år er det tilstrekkelig regulert norsk mathvete til å oppfylle beredskapsmengden, dvs. 15 000 tonn. I år med dårlige avlinger er det imidlertid ikke regulert mathvete tilgjengelig. I slike år vil det være behov for å åpne opp for import av mathvete til beredskapslagring. For å sikre at driftsoperatørene får tak i korn til en forutsigbar pris, foreslår departementet at Landbruksdirektoratet skal fastsette egen importkvote for korn til beredskapslagring med nedsatt tollsats etter samme beregning som for andre importkvoter for korn.

Departementet foreslår at Landbruksdirektoratet gis myndighet i medhold av forskrift 22. desember 2005 nr. 1723 om administrative nedsettelse av tollavgiftssatser for landbruksvarer (heretter kalt FAT) § 22 nytt tredje ledd, til ved behov å fastsette egen importkvote for mathvete til beredskapslagring. Videre foreslår departementet å hjemle fordelingen av denne kvoten gjennom egne bestemmelser i forskrift 10. oktober 2008 om fordeling av tollkvoter for landbruksvarer (heretter kalt tollkvoteforskriften).

Departementet foreslår videre noen mindre endringer i FAT § 22 andre ledd og i vedlegg I, som et ledd i en opprydning av FAT. Disse endringene innebærer ingen materielle endringer.

Merknader til endringer i FAT

Til FAT § 22 nytt tredje ledd

Departementet foreslår et nytt tredje ledd med bestemmelse om at Landbruksdirektoratet fastsetter egen importkvote med nedsatt tollavgiftssats ved behov for import av matkorn til beredskapslagring. Hvorvidt det er behov for en importkvote, avgjøres ut fra differansen mellom mengden korn som skal inn på beredskapslager det aktuelle året sammenholdt med prognoser for tilgjengelig norsk matkorn. Departementet foreslår at kvoten skal fastsettes av Landbruksdirektoratet innen 15. oktober, slik at driftsoperatøren gis tilstrekkelig tid til å handle inn nødvendig kornmengde før 1. januar påfølgende år, når driftsoperatøren i henhold til leieavtalen med staten er kontraktsrettslig forpliktet til å ha beredskapskornet på lager.

Andre ikke materielle endringer i FAT:

Til FAT § 22 andre ledd

De tre siste setningene i dagens FAT § 22 andre ledd inneholder bestemmelser om at fordeling av kvotene skjer ved auksjon, at de ordinære tildelingstidspunktene er august, november og mai og at kvoten for oljefrø tildeles to ganger pr. år, august og november. De samme bestemmelsene er inntatt i tollkvoteforskriftens § 12 og § 13. Departementet ser ikke behov for at disse bestemmelsene er inntatt i begge forskrifter og foreslår dem fjernet fra FAT. Dette innebærer ingen materielle endringer av rettstilstanden.

Til Vedlegg 1

Ved en inkurie henviser vedlegg 1 første kolonne angående representantvaren for meieri-produkter til § 2 i forskrift 5 desember 2003 nr. 1602 om markedsregulators forsyningsplikt innenfor melkesektoren. Denne forskriften er opphevet i sin helhet. Departementet foreslår følgelig å endre henvisningen til gjeldende bestemmelse i forskrift 22. oktober 2008 nr. 1136 om markedsregulering til å fremme omsetningen av jordbruksvarer § 4-3 tredje ledd. Dette innebærer ingen materielle endringer.

Ved en annen inkurie er det heller ikke samsvar mellom andre og tredje kolonne angående meieriprodukter. Kolonne to angir representantvaren som uforedlet melk, mens kolonne tre, ved å vise til varenummeret i sin helhet, også åpner for import av ferdigforedlet konsum melk. Det har aldri vært intensjonen. For å få samsvar mellom kolonnene og klargjøre bestemmelsens innhold foreslår departementet å tilføye «Ex» før varenummeret i tredje kolonne. «Ex» står for «extract» og er en teknisk henvisning til at bare en del av varenummeret er omfattet. Dette innebærer ingen materiell endring.

Merknader til endringer i tollkvoteforskriften

Til § 2

Virksomheter som inngår kontrakt med staten om beredskapslagring av korn er i utkastet til konkurransegrunnlag kalt driftsoperatører. Departementet foreslår at det inntas en definisjon av begrepet i § 2 nr. 8.

Nytt kapittel V a

Departementet foreslår et nytt kapittel V a med tittel «Fordeling av tollkvote for matkorn til beredskapslagring».

Til § 41e

I tråd med systematikken i forskriftens kapittel II, III, IV og V, foreslår departementet at første paragraf i nytt kapittel V a fastsetter vareomfanget med henvisning til kolonne VII i vedlegg I. Fordelingsmetoden får betegnelsen «B» - for beredskapslagring.

Til § 41f

I første ledd foreslår departementet en bestemmelse om at tollkvoten skal fordeles mellom de driftsoperatørene som har inngått kontrakt med Landbruksdirektoratet om innkjøp og lagring av korn til beredskapsformål. Fordelingen skjer forholdsmessig ut fra driftsoperatørenes andel av den totale mengden korn som skal kjøpes inn til beredskapslagring samme år. Dette kan illustreres med følgende eksempel: Aktør A skal lagre 6000 tonn fra år 20xx og må kjøpe inn denne mengden korn for staten. Total kontraktsmengde er 15 000 tonn dette året, og importkvoten er 5000 tonn. Da blir aktør As kvoterettighet $6000/15000 \cdot 5000 = 2000$ tonn.

Det er kun de driftsoperatørene som er kontraktsrettslig forpliktet til å kjøpe inn beredskapskorn for staten samme år som blir tildelt beredskapskvote etter de foreslåtte bestemmelsene. Driftsoperatører som kjøper inn korn som ledd i håndtering/rullering av beredskapskorn vil altså ikke bli tildelt noen slik tollkvote. Kvoten er tenkt å skulle ha samme tollavgift som tilsvarende kvoter solgt på auksjon etter forskriftens kapittel III. Reglene er ment å skulle

sikre at driftsoperatørene får kjøpt korn til en pris som er mest mulig lik prisen på norsk korn uten at de må være med å by på kvotene som selges på auksjon. Driftsoperatørene skal dermed være sikret forutberegnelighet for pris på og tilgang til korn. Administrativt løses fordelingen ved at Landbruksdirektoratet fordeler en eventuell kvote mellom de aktuelle driftsoperatørene.

I andre ledd foreslår departementet en bestemmelse om at fordelingen av tollkvoten for korn til beredskapslagring skal skje innen 15. oktober, slik at driftsoperatøren gis tilstrekkelig tid til å handle inn nødvendig kornmengde før 1. januar påfølgende år, når driftsoperatøren er kontraktsrettslig forpliktet til å ha beredskapskornet på lager.

Til § 41g

Departementet foreslår at tollkvoten for matkorn til beredskapslagring skal være omsettelig, som de andre tollkvotene for korn. Dette vil gi driftsoperatørene fleksibilitet.

Departementet foreslår også en bestemmelse om at selgeren skal gi Landbruksdirektoratet skriftlig melding når en kvoteandel overdras. For enkelthets skyld, foreslår departementet at dette uttrykkes ved å gi bestemmelsene i § 41 tilsvarende anvendelse.

Til Vedlegg 1

Departementet foreslår at det tas inn en egen linje i Vedlegg 1 kalt matkorn til beredskap for å skille denne kvoten fra de ordinære matkornkvotene som selges på auksjon. Ettersom det bare er mathvete som skal omfattes av ordningen for beredskapslagringen, er kun varenummeret for mathvete 10.01.9099 oppgitt i kolonne II. Departementet foreslår at kvoteperioden, kolonne V, skal være fra kvoten fastsettes/fordeles 15. oktober og ut kornåret, dvs. 31. august påfølgende år. Fotnote 6 gjelder også for beredskapskvoten. Departementet foreslår for ordens skyld en ny fotnote 11 som opplyser at mengde fastsettes av Landbruksdirektoratet og viser til FAT § 22 tredje ledd.